

เครือข่ายผู้หญิงมุสลิมกลางประจำจังหวัด ดาโต๊ะ และรัฐทำงานด้วยกันเพื่อให้ผู้หญิงได้รับความยุติธรรม และปรับหลักการทางศาสนาให้เหมาะสมกับยุค ปัจจุบัน

นราธิวาส – วันที่ 5 มีนาคม 2561 คณะทำงานโครงการวาว (VAW) เพื่อลดความรุนแรงในครอบครัว นำโดยองค์การอ็อกแฟม เครือข่ายผู้หญิงยุติความรุนแรงแสวนสันติภาพจังหวัดชายแดนใต้ ชมรมผู้นำมุสลิมะห์จังหวัดนราธิวาส และสมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ร่วมกันจัดสัมมนาช่องว่างการใช้กฎหมายไทยและกฎหมายอิสลามเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้หญิงในจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งได้รับความสนใจจากองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายไทย ผู้นำศาสนา นักวิชาการศาสนา สหวิชาชีพ ร่วมกันเสนอสถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงและอุปสรรคของการได้รับความยุติธรรม

ประธานคณะกรรมการอิสลามกลางประจำจังหวัดนราธิวาส นายซาฟิอี เจ๊ะเลาะ กล่าวว่ามีปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นปัญหาหนัก มีเข้ามาทุกวันๆ ละ

3-4 คู่ เมื่อเครือข่ายผู้หญิงเสนอตัวเข้ามาช่วยทำงานจึงยินดีมาก เพราะที่ผ่านมากการสอบถามเกี่ยวกับการถูกทำร้ายร่างกายโดยผู้นำศาสนาที่เป็นผู้ชายมีข้อจำกัดเรื่องการตรวจสอบบาดแผลและความละเอียดอ่อนต่อจิตใจผู้หญิง ในระยะเวลาสี่เดือนจากพฤศจิกายน 2559 – กุมภาพันธ์ 2560 มีผู้หญิงเข้ามาขอหย่าและไกล่เกลี่ย 62 คน ดำเนินการแก้ไขให้ได้เพียง 20 คน อีก 42 คนยังติดปัญหาอยู่ โดยมากเป็นเรื่องการไม่ให้ค่าเลี้ยงดู ทำร้ายร่างกาย อิสลามกลางประจำจังหวัดทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประนีประนอมให้สามีปฏิบัติตามสัญญาแต่งงาน แต่หากไม่ดูแลเลี้ยงดู ทำร้ายร่างกาย จำเป็นต้องไปหาดาโต๊ะยุติธรรม

สอดคล้องกับกรรมการอิสลามกลางประจำจังหวัดปัตตานีที่รายงานว่ามีผู้หญิงเข้ามาร้องเรียน 722 คน แก้ไขให้ได้เพียง 270 คน ขณะที่สถิติความรุนแรงต่อผู้หญิงอย่างเป็นทางการของจังหวัดนราธิวาสมีเพียง 24 คนต่อปีจากข้อมูลของพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด (พมจ.)

“สิทธิที่ให้ผู้หญิงยังไม่มีใครได้ไปตามที่ศาสนาอิสลามกำหนดไว้” ดร. หมอชาลี เบ็ญหมัด คณบดีคณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี สรุปจากผลการศึกษาตั้งแต่ปี 2553 ซึ่งได้สัมภาษณ์ผู้หญิง ผู้นำศาสนา และดา

โตะ เป็นจำนวนมากพบว่าไม่มีคดีมาขอความยุติธรรมกับดาโตะเรื่องสิทธิค่าเลี้ยงดูเลยแม้แต่คดีเดียว ข้อค้นพบสำคัญเป็นเพราะยังไม่มีกองทุนผู้หญิงให้มีเงินจ้างทนายเพราะผู้หญิงที่ส่วนใหญ่ยากจน ขาดผู้ประสานเรื่องจากอิสลามจังหวัดไปยังศาล กระบวนการที่ใช้ยืดเยื้อ เป็นผลให้ผู้หญิงไม่ได้รับความเป็นธรรม ยากจนลง และไม่มีรายได้เลี้ยงดูบุตรให้มีสุขภาพที่ดี ผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่รู้สิทธิของตัวเองหลังหย่า การฟ้องเรียกค่าเลี้ยงดูให้กับตัวเอง และค่าเลี้ยงดูบุตร

ในขณะที่หลายประเทศที่มีประชากรมุสลิมเป็นส่วนใหญ่มีการปรับหลักการทางศาสนาให้เหมาะสมกับสังคมยุคปัจจุบัน อาทิเช่น มาเลเซีย ศาลจะบังคับให้สามีจ่ายค่าเลี้ยงดูและจ่ายล่วงหน้าให้ผู้หญิงแล้วจึงเรียกเก็บจากสามีภายหลัง ที่อินเดียสามีต้องสะสมภาระค่าเลี้ยงดูครอบครัวเดิมให้เสร็จสิ้นก่อนจึงจะแต่งงานใหม่ได้ อินเดียและศรีลังกา หากสามีเขียนดีผู้หญิงสามารถฟ้องหย่าได้ทันที และอียิปต์ปัจจุบันให้สิทธิผู้หญิงหย่าได้แม้สามีไม่ยินยอม แต่ในสังคมมุสลิมในประเทศไทยยังต้องให้สามียินยอมจึงจะหย่าได้ “การปรับปรุงกฎหมายตามกระแสสังคมเป็นเหตุผลที่ทำให้คนอยากเข้ามาฟังกฎหมาย ซึ่งใช้หลักการว่าทำแล้วอิสลามไม่เสื่อมเสีย” ดร. หมอชาลี สุรูป

สงขลาเริ่มมีต้นแบบบูรณาการลดความรุนแรงต่อผู้หญิง อัยการณัฏภรณ์ บิลหีม รองอัยการจังหวัดสงขลา กล่าวว่า ได้เริ่มโครงการตั้งแต่ปี 2560 โดยการที่อัยการประสานสหวิชาชีพให้เข้าหาชุมชนเพื่อลดความรุนแรงต่อผู้หญิง และทำบันทึกข้อตกลงกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้ปรับปรุงการอบรมก่อนแต่งงานให้มีหัวข้อเรื่องกฎหมายความรุนแรงในครอบครัว และอยู่ระหว่างการหารือให้กรรมการอิสลามอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายไทยเข้าร่วมทำบันทึกข้อตกลงยอมความที่ถูกต้องตามกฎหมายให้ซึ่งจะทำให้เกิดการบังคับใช้ได้

โครงการวาว (VAW) เพื่อลดความรุนแรงต่อผู้หญิงในจังหวัดชายแดนใต้ สนับสนุนโดยสหภาพยุโรป ดำเนินการโดยภาคีเครือข่ายองค์กรผู้หญิง จะจัดอบรมผู้หญิงในสามจังหวัดชายแดนใต้ไม่ต่ำกว่า 100 คนให้มีทักษะความรู้ทั้งกฎหมายไทยและกฎหมายอิสลามเพื่อให้บริการคำปรึกษาผู้หญิงได้อย่างมืออาชีพในสำนักงานอิสลามจังหวัดนราธิวาสและในชุมชนไม่น้อยกว่า 13 แห่ง และเป็นผู้เชื่อมประสานเรื่องร้องเรียนของผู้หญิงจากชุมชนและอิสลามจังหวัดให้เข้าถึงกระบวนการของดาโตะยุติธรรมและสหวิชาชีพ ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ปี 2561-2563 แต่ปัญหาสำคัญของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ สตุล บัตตานี ยะลาและนราธิวาส ที่ใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดกควบคู่กับกฎหมายยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงมีมากกว่าเพียงการเชื่อมต่อระบบให้ถึงกันและทำให้ผู้หญิงเข้าใจสิทธิของตนเอง แต่เป็นเรื่องของการตกลงตีความหลักการทางศาสนาที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้หญิงและการปรับปรุงกฎหมายอิสลามให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน โดยที่ผู้หญิงต้องมีส่วนร่วมในการหารือนั้นเช่นเดียวกับกฎหมายยุติความรุนแรงเองก็ยังมีปัญหาอยู่ระหว่างการเสนอปรับปรุง เนื่องจากเห็นการไกลเกลี่ยในทุกขั้นตอนทำให้ผู้หญิงถูกระทำความรุนแรงซ้ำจนหลายครั้งกลายเป็นผู้กระทำความรุนแรงเสียเอง